

Галина Бондар
кандидат педагогічних наук, доцент
Уманський державний педагогічний університет імені Павла Тичини

ДО ПИТАННЯ ПРО ФОРМУВАННЯ МОТИВАЦІЇ СТУДЕНТІВ НЕМОВНИХ ФАКУЛЬТЕТІВ ДО ВИВЧЕННЯ АНГЛІЙСЬКОЇ МОВИ

Ключові слова: мотив, мотивація; потреба; інтерес; зміст навчального матеріалу; організація навчальної діяльності.

Нині не викликає сумніву той факт, що фахівець з вищою освітою повинен володіти хоча б однією іноземною мовою. Під володінням мовою, керуючись Державним освітнім стандартом, ми розуміємо сприйняття на слух іноземної мови; уміння брати участь в діалогах, бесідах на іноземній мові; уміння робити повідомлення на професійну тему; читати і розуміти професійну літературу без перекладу; уміти написати документ ділового характеру. Саме ці завдання стоять перед викладачами факультету іноземних мов, що працюють на немовних факультетах [2].

Проте сьогодні у ВНЗ склалася парадоксальна ситуація: бібліотечний фонд насичений новими, прекрасними підручниками і навчальними посібниками зарубіжних і українських видавництв, є відеофільми, комп'ютерні програми, проте якість знань студентів залишає бажати кращого. У чому ж причина такого низького рівня знань?

Це можна пояснити рядом причин, а саме: студент вважає, що йому не потрібна іноземна мова у вузі (відповідно до його спеціальності); у студента склався стійкий «імунітет» – «я вивчав англійську багато років і нічому не навчився, не навчуся і у ВНЗ»; є студенти, які вимагають від викладача абсолютно іншого, ніж вимагає від нього освітня програма, передбачена цим факультетом або кафедрою.

У методичній літературі все частіше висловлюється думка про те, що викладання іноземної мови повинне бути звільнене від догматизму і схематичності; від набору правил граматики та правопису. Воно повинне перетворитися на основу розвитку творчої мовної особистості та допомогти

студенту зорієнтуватися в різноманітні стилів і текстовому багатстві мови [1].

На нашу думку, мотивація є найважливішою основою досягнення успіху у вивченні мов. Це головна рушійна сила, яка забезпечує залучення студента до роботи на занятті. Мотивація характеризується, перш за все, інтересом студентів до предмета, і їх бажанням і готовністю його вивчати. Інтерес сприяє концентрації уваги, посилює враження, отримані під час заняття, стимулює повторення вивченого матеріалу, а також збагачує екстралінгвістичні знання студентів, сприяючи тим самим формуванню їх загальної компетенції.

У різний час проблемою мотивації займалися і внесли свій внесок у розробку даної проблеми Леврінц М. І., Пилипів О., Білан Н. М., Хоменкова А.М., Берізко М.І., Зробок Н. М., Красногорова І. Б., Рубінштейн С.Л., Аткінсон Дж., Маслоу А., Нюттен Ж., Фрейд З., Якобсон П.М. та ін.

Взявши за основу роботи вище зазначених авторів, ми розуміємо під мотивацією вивчення іноземної мови систему імпульсів, що спонукають та направляють навчальну діяльність на більш глибоке вивчення іноземної мови, її вдосконалення і прагнення розвивати потреби пізнання іншомовної мовної діяльності [3,4].

Дослідження показало, що проблема мотивації складна і багатогранна, в даній статті ми не претендуємо на повне висвітлення даної проблеми, а зупинимося лише на деяких, на наш погляд, найважливіших умовах і шляхах формування стійкої позитивної мотивації до вивчення іноземної мови.

У процесі дослідження нами було використано такі форми науково-пошукової діяльності: анотація наукових педагогічних робіт, аналіз педагогічних публікацій про досвід учителів, моделювання пошуково-творчих ситуацій, розв'язання понятійно-термінологічного завдання, написання рефератів та курсових робіт.

Важливу роль у формуванні і розвитку мотивації навчання відіграє зміст навчального матеріалу. Безперечно, що мотиваційний вплив може робити не всякий навчальний матеріал, а лише такий, інформаційний зміст

якого відповідає наявним і тим, що постійно виникають потребам студента. У відборі матеріалу викладач може покладатися на свою інтуїцію, що, однак, навряд чи можна вважати надійним орієнтиром. Коректніше використовувати інтерв'ю та анкети або просто спостерігати за студентами, а потім зробити висновки про те, які теми можуть дати найкращі результати з точки зору мовної освіти, а якого роду теми зроблять процес навчання радісним. Слід пам'ятати також про те, що теми, які здаються не цікавими можуть бути досить успішними, якщо викладач зможе знайти цікавий спосіб організації навчального процесу.

При розробці тематичних планів, планів окремих занять, при підборі навчального ілюстративного матеріалу викладач повинен завжди враховувати характер потреб своїх студентів, знати наявний рівень цих потреб і їх можливий розвиток. Зміст навчального матеріалу має бути цілком доступним для тих, хто навчається і опиратися на їх рівень знань та на їхній життєвий досвід, але в той же час матеріал повинен бути досить важким і складним. Якщо зміст навчального матеріалу не вимагає від студентів роботи щодо його осмислення і засвоєння, то такий навчальний матеріал не буде задовольняти, зокрема, їх потреби в постійному розвитку пам'яті, мислення, уяви, не розвиватиме яскравих емоцій позитивних і негативних і, отже, не буде задовольняти потреби в емоційному насиченні, і не буде сприяти виникненню і розвитку нових потреб.

Отже, зміст кожного заняття, кожної теми має бути глибоко мотивованим, однак не за допомогою формування тимчасової зацікавленості або посилян на практичну значимість в майбутньому житті, а головним чином тим, що цей навчальний матеріал є актуальним, інформативним, особистісно-значущим для тих, хто навчається і спрямований на вирішення комунікативних завдань, тому що оволодіння умінням спілкуватися - це перша і природна потреба тих, хто вивчає іноземну мову. Тільки в цьому випадку у студентів буде формуватися перспектива на подальше вивчення,

буде створена основа для формування змістовних мотивів навчальної діяльності.

Організація навчальної діяльності - наступний крок на шляху формування мотивації. Зміст навчального матеріалу засвоюється студентами в процесі навчальної діяльності. Результативність навчальної діяльності залежить, перш за все, від того, на що вона спрямована, які цілі ставлять перед собою студент і викладач, спрямовані чи ці цілі на оволодіння навчальним матеріалом, де процес пізнання виступає самостійною метою, або ж навчальна діяльність служить для них лише засобом для досягнення цілей, не пов'язаних з змістом навчання. Тому, якою є ця діяльність, з яких частин (окремих навчальних дій) вона складається, як ці частини між собою співвідносяться, тобто яка структура навчальної діяльності і як її організує викладач - від усього цього багато в чому залежить результат навчання. Ми вважаємо, що вивчення кожного етапу або теми навчальної програми має складатися з таких трьох основних етапів: мотиваційного, операційно-пізнавального і рефлексивно-оцінного.

Мотиваційний етап допомагає студентам усвідомити, чому і для чого їм потрібно вивчити цей розділ програми. Що саме їм доведеться вивчити і освоїти, яка основна навчальна задача майбутньої роботи.

На операційно-пізнавальному етапі студенти засвоюють зміст теми (розділу) програми і опановують навчальними діями і операціями, що входять в його зміст. Роль даного етапу в становленні мотивації навчальної діяльності залежить головним чином від того, чи буде ясна студентам необхідність всього змісту і окремих його частин, всіх навчальних дій і операцій для вирішення основного навчального завдання, поставленого на мотиваційному етапі.

Рефлексивно-оцінний етап є підсумковим в процесі вивчення теми, коли студенти вчаться аналізувати власну навчальну діяльність, оцінювати її, зіставляючи результати діяльності з поставленими основними і індивідуальними навчальними завданнями (цілями). Якісне проведення цього

етапу має величезне значення в становленні мотивації навчальної діяльності. Роботу з підведення підсумків вивчення пройденого розділу (теми) необхідно організувати так, щоб студенти змогли відчуття емоційного задоволення від проробленого, радість перемоги над подоланими труднощами, задоволення від пізнання нового і цікавого матеріалу.

Отже, ми розглянули деякі, найбільш важливі, на наш погляд, умови та шляхи формування мотивації студентів немовних факультетів до вивчення англійської мови. Для становлення такої мотивації слід використовувати не один шлях, а всі шляхи в певній системі, в комплексі, бо не один з них, сам по собі, без інших не може грати вирішальну роль в становленні мотивації. Узгодженість змісту навчання і способів його подачі з пізнавальними потребами та інтересами студентів протидіє утворенню негативної установки.

Тобто необхідно створювати такі умови, при яких в студентів виникає особиста зацікавленість і потреба у вивченні іноземної мови. Потреба у вивченні повинна відповідати таким різновидам внутрішньої мотивації, як комунікативна (безпосереднє спілкування мовою), лінгвопізнавальна (позитивне ставлення до мови) і інструментальна (позитивне ставлення до різних видів роботи).

Список використаних джерел:

1. Леврінц М. І. Особливості формування мотивації майбутніх фахівців в Угорщині : [монографія] / М. І. Леврінц, І. В. Козубовська. – Ужгород : «Мистецька Лінія», 2011. – 251 с.
2. Пилипів О. Роль мотивації при вивченні іноземної мови // Мат-ли VII Міжн. наук.-практ. конф. – Дніпропетровськ, 2004. – Т. 20. – С. 76 – 79.
3. Чорба М. І. Формування мотивації майбутніх вчителів англійської мови (на англійській мові) : [навчальний посібник] / М. І. Чорба. – Ужгород : ПоліПрінт, 2008. – 132 с.
4. Atkinson J.W. Introduction in motivation / J.W. Atkinson – Princeton N.J.: Van Nostrand, 1994. – 235 p.